

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

242662

ผลกระทบการปิดด่านชายแดนไทย-พม่า ที่มีต่อภาวะเศรษฐกิจท้องถิ่น
กรณีศึกษาด้านศุลกากร อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

อรอนงค์ สุวรรณชัย

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พฤษภาคม 2554

ผลกระทบการปิดด่านชายแดนไทย-พม่า ที่มีต่อภาวะเศรษฐกิจท้องถิ่น
กรณีศึกษาด้านศุลกากร อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

อรอนงค์ สุวรรณชัย

การค้นคว้าแบบอิสระนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พฤษภาคม 2554

ผลกระทบทปิดด้านชายแดนไทย-พม่า ที่มีต่อภาวะเศรษฐกิจท้องถิ่น
กรณีศึกษาด้านศุลกากร อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

อรอนงค์ สุวรรณชัย

การค้นคว้าแบบอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

.....ประธานกรรมการ

อ.ดร.ประพัฒน์ จริยะพันธุ์

.....กรรมการ

ผศ.ดร.นิต พันธ์มิตร

.....กรรมการ

ผศ.ดร.ไพรัช กาญจนการุณ

.....กรรมการ

ผศ.วสันต์ ศิริพุด

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ผศ.ดร.นิต พันธ์มิตร

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ผศ.ดร.ไพรัช กาญจนการุณ

23 พฤษภาคม 2554

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิสิต พันธมิตร ประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระที่ได้เสียสละเวลาในการให้ความรู้ ให้คำแนะนำ และคำปรึกษาที่มีประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัช กาญจนการุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วสันต์ ศิริพูล และ อาจารย์ ดร.ประพัฒน์ชนม์ จริยะพันธุ์ ที่ได้กรุณาให้ คำปรึกษา คำแนะนำ และความรู้ในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาโดยตลอด พร้อมทั้ง ตรวจสอบแก้ไขข้อผิดพลาดต่างๆที่เกิดขึ้น อันส่งผลให้การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้สมบูรณ์มากขึ้น ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมาด้วยความเคารพ

ขอขอบคุณคณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือ บริการ ประสานงานในด้านต่างๆ ตลอดระยะเวลาในการศึกษา และขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น คณะเศรษฐศาสตร์ ทุกท่าน ที่ทำให้ตลอดระยะเวลาในการศึกษาเต็มไปด้วยความอบอุ่น มิตรภาพ และกำลังใจที่มอบให้แก่กัน

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน รวมทั้งผู้ประกอบการค้า และ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ในอำเภอแม่สอด และอำเภอเมือง จังหวัดตาก ที่กรุณาให้ความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือในด้านข้อมูลข่าวสารต่างๆ

ขอขอบคุณบิดา มารดา ญาติพี่น้อง บุตร หลาน ที่ได้ให้สติปัญญา ความคิดอ่าน ตลอดจน กำลังใจ และให้ความช่วยเหลืออันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้ และสุดท้ายขอขอบคุณ ธนาคารแห่งประเทศไทย ที่สนับสนุนทุนทรัพย์ อุปกรณ์ในการศึกษา รวมทั้งคำแนะนำ และ กำลังใจจากเพื่อนร่วมงาน

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอมอบเป็นเครื่องบูชาบุพการี บุรพจารย์ และผู้ที่มีพระคุณทุกท่านที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้ศึกษาขอน้อมรับไว้เพียงผู้เดียว และขออภัยมา ณ ที่นี้

อรอนงค์ สุวรรณชัย

นักลงทุน เกิดความวิตกกังวล และไม่มั่นใจในการเดินทางมาท่องเที่ยว หรือตัดสินใจลงทุนในพื้นที่
อำเภอแม่สอด ทั้งนี้ ผู้ประกอบการค้าของทั้งสองประเทศตามแนวชายแดนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
ยังต้องการค้าขายระหว่างกัน

Independent Study Title Impacts of the Closure of Thai–Myanmar Border on
Local Economy: A Case Study of Mae Sot District Customs,
Tak Province

Author Mrs. Onanong Suwannachan

Degree Master of Economics

Independent Study Advisory Committee

Asst. Prof. Dr. Nisit Pantamit Advisor

Asst. Prof. Dr. Pairut Kanjanakaroon Co-advisor

ABSTRACT

242662

This study aimed to investigate the impact on local economy including the cross border trading and related transportation cost through Mae Sot District Customs in Tak province, as well as problems and burdens in the stakeholders' opinion on the Thai-Myanmar border closure, when effective.

In this study, data were derived from various sources of both primary and secondary data including the quantitative data from interviews of 3 sample groups of stakeholders which comprised the government officials, the private sector officials, and the commercial operators totally 26 samples. Then data were analyzed, compiled and presented by descriptive statistics.

Regarding the study, the Thai-Myanmar border closure has slightly impacted on the cross border trading and related transportation cost of local traders. Facts shown that most of the high-valued trade were of the outsiders or only the transferring activities via Mae Sod district. Moreover, during the closure, the cross border trading could be done via other temporary channels. Nevertheless, the most concerns of the local traders are the Myanmar's internal affairs

that led to border closures, and the negative news effected the sentiment of either tourists or investors to visit or invest in the Mae Sot district. However, the relationship between Thai and Myanmar traders is still favorable and business interchanges continue.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	16
1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	16
1.4 ขอบเขตการศึกษา	17
1.5 นิยามศัพท์	17
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดทางทฤษฎี	
2.1 ทบทวนวรรณกรรม	20
2.2 กรอบแนวคิดทางทฤษฎี	25
2.2.1 ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ	25
2.2.2 นโยบายการค้าระหว่างประเทศ	27
2.2.3 ทฤษฎีการค้าเปรียบโดยเปรียบเทียบ	28
2.2.4 แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์	29
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	33
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
3.3 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	36
3.4 วิธีการศึกษา/วิธีวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการศึกษา	36

บทที่ 4	ข้อมูลอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	37
บทที่ 5	ผลการศึกษา	
	5.1 ประเด็นสอบถามเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ	48
	5.2 ประเด็นสอบถามเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาคเอกชน	51
	5.3 ประเด็นสอบถามผู้ประกอบการค้า	54
บทที่ 6	สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	
	6.1 สรุปผลการศึกษาด้านการค้า	73
	6.2 สรุปผลการศึกษาด้านต้นทุนในการขนส่งสินค้า	78
	6.3 ปัญหาและอุปสรรคทางการค้า	79
	6.4 สรุปผลการศึกษาด้านผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจท้องถิ่น	80
	6.5 ข้อเสนอแนะ	84
	เอกสารอ้างอิง	85
	ภาคผนวก	
	ภาคผนวก ก	88
	ภาคผนวก ข	90
	ภาคผนวก ค	93
	ภาคผนวก ง	96
	ภาคผนวก จ	99
	ภาคผนวก ฉ	100
	ภาคผนวก ช	103
	ประวัติผู้เขียน	107

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1.1 มูลค่าการค้า ไทย-พม่า ปี 2549-2553	2
1.2 สัดส่วนมูลค่าการค้าชายแดน ไทย-พม่า ผ่านด่านศุลกากรไทยปี 2551-2553	2
1.3 มูลค่าการส่งออกและนำเข้าการค้าชายแดนในภาคเหนือ ปี 2549-2553	4
1.4 มูลค่าการค้าผ่านด่านศุลกากรแม่สอด จ.ตาก ตั้งแต่ปี 2549-2553	4
1.5 อันดับสินค้าส่งออกสูงสุด 10 อันดับแรกเปรียบเทียบปี 2551-2554	6
1.6 อันดับสินค้านำเข้าสูงสุด 10 อันดับแรกเปรียบเทียบปี 2551-2554	7
1.7 มูลค่าการส่งออกผ่านด่านแม่สอด ตั้งแต่ปี 2549-2553	11
1.8 มูลค่าการนำเข้าผ่านด่านแม่สอด ตั้งแต่ปี 2549-2553	13
4.1 รายละเอียดคลังสินค้าชั่วคราวที่ได้รับอนุญาตจากด่านศุลกากรแม่สอด	40
5.1 สถิติการจับกุมของลักลอบหนีภาษีศุลกากร ปี 2553	50
5.2 สถิติการจดทะเบียนประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการส่งออก/นำเข้า ปี 2551-2554	51
5.3 รายละเอียดประเภทธุรกิจที่มีการลงทุนใหม่ในเขตพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตากเปรียบเทียบปี 2551-2554	52
5.4 การเดินทางเข้า-ออก ผ่านพรมแดนบนสะพานมิตรภาพไทย-พม่า ปี 2553-2554	53
5.5 สถิติการส่งออกปูนซีเมนต์/วัสดุก่อสร้าง ปี 2551-2553	60

สารบัญภาพ

รูป	หน้า
1.1 สักส่วนการส่งออกไปพม่าแยกรายด้าน ปี 2551-2553	3
1.2 มูลค่าการส่งออกสินค้าผ่านด่านแม่สอด 2549-2553	12
1.3 มูลค่าการนำเข้าสินค้าผ่านด่านแม่สอด ปี 2549-2553	14
1.4 แผนภาพแสดงจุดการค้าระหว่างประเทศไทย และประเทศพม่า	15
2.1 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ ทฤษฎีการค้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ นโยบายการค้าระหว่างประเทศ และแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์	31
3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	34
4.1 เส้นทางการเศรษฐกิจ	46
5.1 รายละเอียดการขึ้นของจดทะเบียนประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการส่งออก และนำเข้าในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ปี 2553	51
5.2 สถิติการส่งออกน้ำมันเชื้อเพลิงปี 2553	55
5.3 สถิติส่งออกรถยนต์เก่าใช้แล้วปี 2553	56
5.4 สถิติการส่งออกผ้าฝ้าย ผ้าทอ ปี 2553	59
5.5 สถิติการส่งออกเครื่องใช้ไฟฟ้า ปี 2553	61
5.6 สถิติการส่งออกน้ำมันพืช/น้ำมันปาล์ม ปี 2553	62
5.7 สถิติการส่งออกผงชูรส ปี 2553	64
5.8 สถิติการส่งออกกาแฟสำเร็จรูปปี 2553	65
5.9 แผนผังที่ตั้งคลังสินค้าชั่วคราว 22 คลัง ในเขตพื้นที่อำเภอแม่สอด และอำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก	71
6.1 กลุ่มการส่งออกโดยผู้ประกอบการในพื้นที่	74
6.2 กลุ่มการส่งออกโดยผู้ประกอบการจังหวัดกรุงเทพและจังหวัดอื่น	74

6.3	กรณีการส่งออกโดยผู้รับบริการส่งออก/นำเข้า	75
6.4	แผนผังการส่งออกสินค้าในช่วงการค้าปกติ	77
6.5	แผนผังการส่งออกสินค้าในช่วงที่มีการปิดด่าน	78
6.6	สถิติการจดทะเบียนการค้าการลงทุนในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เปรียบเทียบปี 2551-2553	81